

Anmälan angående yoga i utbildningen vid grundskolan Östermalmsskolan i Stockholms kommun

Beslut

Stockholms kommun har följt bestämmelserna om att utbildningen ska vara icke-konfessionell och därmed avslutas ärendet.

Ärendet

Skolinspektionen har den 4 maj 2012 tagit emot en anmälan gällande inslag av yoga i utbildningen vid grundskolan Östermalmsskolan i Stockholms kommun.

Skolinspektionens utredning syftar till att kontrollera om Stockholms kommun, som är huvudman för Östermalmsskolan, följt bestämmelserna om att utbildningen ska vara icke-konfessionell. Utredningen avser vårterminen 2012.

Anmälaren har uppgett bland annat följande

Anmälaren har genom media blivit uppmärksammas på att det förekommit yoga vid Östermalmsskolan i Stockholm och begär därför att Skolinspektionen granskar om yoga på Östermalmsskolan och på övriga skolor där yoga praktiseras är ett religiöst inslag i verksamheten som bör förbjudas. Vidare uppger anmälaren att ordet "aum" som används vid yoga är ett mantra med en religiös innebörd. Genom mantrat får yogautövaren fysiska upplevelser. Det är ett ljud som används även för att inleda ritualer och riter och har en helgande och välsignande innebörd genom att man får en erfarenhet av gud.

Stockholms kommun har uppgett bland annat följande

Under vårterminen 2012 har en yogainstruktör kommit till Östermalmsskolan vid ett par tillfällen och haft barnyoga med elever i förskoleklass - åk 3. Det har handlat om sagoyoga och eleverna har stått i olika positioner som hunden, kon, kobran och tigern.

Syftet med yoga som inslag i undervisningen har varit att skapa utrymme för eleverna att vara i högre grad än att göra, lära känna sig själva, bli mer balanserade, vara kreativa, låta fantasin flöda, leka, visualisera, meditera, vila, bli medvetna om sitt andetag, samarbeta och utveckla sitt ledarskap.

Yogans syfte har också varit att hjälpa eleverna att slappna av och fylla på med energi mellan tuffa och krävande lektioner. Skolan ville även använda yoga som ett verktyg för att i större utsträckning uppfylla läroplanens värdegrund.

Föräldrarna har informerats om yogan och yogans syfte vid föräldramöten samt i veckobrev. Utgångspunkten har varit att yogan inte är religiös. En elev som inte har velat medverka har kunnat avstå från yogan.

I anmälan hänvisas till hinduismen. Yoga och hinduism är två skilda saker. Syftet med yogan är att sträva efter balans i kropp, sinne och själ. Ordet "aum" har inte samma betydelse i hinduismen som i yoga. I yoga är ordet ett mantra som syftar till att skapa positiva effekter i kroppen.

Övrig utredning

Skolinspektionen har i ärendet inhämtat kommentarer om användningen av yoga i skolan från Erik Blennberger, teologie doktor i tros- och livsåskådningsvetenskap och docent i socialt arbete med inriktning mot etik i vid Institutet för organisation- och arbetslivsetik, Ersta Sköndal högskola. Erik Blennberger är en av de forskare som Skolinspektionen anlitar när vetenskapliga expertråd behövs. Han har bl. a. uppgett följande.

Yoga och uttalandet av mantrat "aum" är en central del av hinduisk och buddhistisk fromhetsövning. Utifrån en religionsvetenskaplig bedömning är det klart att meditationsövningar som yoga och olika tillhörande mantran har använts med anknytning till *olika* religiösa riktningar inom hinduismen och buddhismen. Det står också klart att yoga och olika mantran numera ofta används utan några övergripande religiösa tolkningar alls. En sådan sekulär variant kommer till uttryck i det numer ganska stora utbudet av kurser i yoga och liknande meditationsövningar som förekommer inom studieförbund, i chefsutbildningar, inom medarbetargrupper på arbetsplatser eller i regi av olika föreningar och företag. Yogaövningar inklusive uttalandet av mantrat "aum" används numera i vårt land vanligtvis som ett sätt att nå avspänning och lugn, att öka sin koncentration och få en bättre självkänedom. Mantrat "aum" uppskattas då främst som ett behagligt och avslappnande ljud. Både ateister och kristna kan delta i sådana övningar och praktisera yoga utan att det behöver störa deras respektive övertygelser.

Motivering till beslutet

Det Skolinspektionen har att ta ställning till i detta ärende är om inslagen av yoga vid Östermalmsskolan strider mot bestämmelserna om att utbildningen vid en skola med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 6 § (2010:800) skollagen framgår att utbildningen vid en skolenhet eller förskolenhet med offentlig huvudman ska vara icke-konfessionell.

Vad som avses med begreppet "icke-konfessionell" är inte närmare definierat i skollagen. Av förarbetena till lagen framgår dock att bestämmelsen innebär att en offentlig huvudman har ett ansvar att se till att eleverna inte blir ensidigt påverkade i olika trosfrågor. Inom ramen för elevens val eller skolans val i grundskolan och motsvarande skolformer får huvudmannen erbjuda undervisning i religionskunskap som innebär en fördjupning i kristendom, islam, judendom eller andra trosinriktningar. Undervisningen måste dock fortfarande vara icke-konfessionell, dvs. den ska vila på

vetenskaplig grund och vara saklig och allsidig. Det innebär bl.a. att det inte får förekomma några som helst inslag av bekännelsekaraktär (prop. 2009/10:165 sid 227 och 636).

Skolinspektionens bedömning

Utifrån en religionsvetenskaplig bedömning är det klart att meditationsövningar som yoga och tillhörande mantran har använts med anknytning till olika religiösa riktningar inom hinduismen och buddhismen. Det framstår också som klart att yoga inklusive uttalande av ordet "aum" idag ofta används utan någon religiös eller bekännande innebörd. Yoga kan utövas i olika sammanhang t.ex. för den fysiska träningen, den mentala avslappningens eller den personliga utvecklingens skull. Skolinspektionen bedömer därför att utövande av yoga i de fall där fokus ligger på hälsa och välbefinnande, utan inslag av bekännelsekaraktär, är att betrakta som icke-konfessionell.

En bedömning av om utövandet av yoga sker på ett icke-konfessionellt sätt måste dock alltid göras utifrån en helhetsbedömning i varje enskilt fall. Utredningen i ärendet visar att utövandet av yogan vid Östermalmsskolan har skett genom olika fysiska yogaövningar inklusive uttalande av ordet "aum". Skolans utgångspunkt för praktiserandet har varit att yogan inte haft några religiösa eller bekännande inslag. Syftet har varit att eleverna ska lära känna sig själva, bli mer balanserade, vara kreativa, låta fantasin flöda, leka, visualisera, meditera, vila, bli medvetna om sitt andetag, samarbeta och utveckla sitt ledarskap. Yogans syfte har också varit att hjälpa eleverna att slappna av och fylla på med energi mellan tuffa och krävande lektioner.

Skolinspektionen anser att yogan vid Östermalmsskolan har utövats på ett sådant sätt att fokus har legat på hälsa och välbefinnande, utan inslag av bekännelsekaraktär. Skolinspektionen bedömer därför att Stockholms kommun har följt bestämmelserna om att utbildningen ska vara icke-konfessionell.

Skolinspektionen vill slutligen särskilt framhålla vikten av att huvudmannen och rektorn vid en skola med offentlig huvudman alltid har ett ansvar för att utförandet av yoga sker på ett sätt som inte kommer i konflikt med skollagens bestämmelser om konfessionella inslag. I det ligger att rektorn försäkrar sig om att yogaövningarna inte tar sikte på att förmedla något religiöst budskap eller innehåller några bekännande inslag.

På Skolinspektionens vägnar

Ann-Sofi Pihlgren
Enhetschef

Åsa Ohlson
Utredare

Kopia till
Anmälaren
Rektorn